Kunnan tekoälylinjaus ja Google Gemini / Kommunens AI-riktlinjer och Google Gemini

Koulutusvaliokunta / Utskottet för utbildning 28.10.2026 § 76

145/12.00.01/2026

Valmistelija / Beredare: Koulutusjohtaja / Utbildningsdirektör Tommi Eränpalo, tommi.eranpalo(at)sipoo.fi

Euroopan unionin Artificial Intelligence Act (AI Act) on Euroopan unionin tekoälyasetus ja maailman ensimmäinen laaja, kattava tekoälyä koskeva lainsäädäntökehys. Sen tavoitteena on varmistaa, että EU:ssa käytettävä tekoäly on turvallista, läpinäkyvää ja kunnioittaa perusoikeuksia.

Asetus tuli voimaan 1.8.2024, ja koska kyseessä on EU-asetus, se on suoraan sovellettavaa oikeutta kaikissa jäsenvaltioissa ilman erillistä kansallista täytäntöönpanolakia.

Sääntely ei ole tullut voimaan kokonaisuudessaan kerralla, vaan sitä sovelletaan vaiheittain. Ensimmäisenä, helmikuussa 2025, astuivat voimaan niin sanottuja kohtuuttoman riskin tekoälysovelluksia koskevat kiellot. Elokuussa 2025 sovellettaviksi tulevat yleiskäyttöisiä tekoälymalleja (general purpose AI) koskevat velvoitteet, kuten dokumentaatio- ja avoimuusvaatimukset. Suurin osa muista säännöistä alkaa soveltua elokuussa 2026, ja korkean riskin tekoälyjärjestelmiä koskevat vaatimukset tulevat täysimääräisesti voimaan elokuussa 2027. Vaiheittaisella aikataululla pyritään toimijoille aikaa sopeutua uusiin velvoitteisiin ja rakentaa tarvittavat valvontarakenteet.

Sipoon kunnanhallitus hyväksyi kunnan tekoälypolitiikan kunnan työntekijöiden ohjeeksi tekoälyn käyttöön kokouksessaan 22.9.2025 (liite 4). Päätös koskee erityisesti generatiivisia tekoälyjärjestelmiä ja asettaa kunnan viranomaisille suuntaviivat tekoälyn vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön kunnallisessa toiminnassa.

Sipoon tekoälypolitiikan mukaan tekoälyä hyödynnetään ensisijaisesti työn tukena, esimerkiksi rutiinitehtävien ja asiantuntijatyön helpottamisessa, eikä sen tarkoitus ole korvata työntekijöitä. Käytön tulee olla eettistä, läpinäkyvää, tietoturvallista ja lainsäädännön mukaista sekä parantaa kuntalaisten palvelukokemusta. Samalla korostetaan riskien tunnistamista ja tekoälyn tuottaman sisällön huolellista tarkistamista, sillä sen käyttöön voi liittyä virheellisen tai vanhentuneen tiedon riskejä.

Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen toimialojen asiantuntijat yhteistyössä kunnan digihallinon kanssa ovat valmistelleet tekoälypolitiikan rinnalle tekoälylinjauksen opetus- ja ohjaushenkilöstölle (liitteet 1 ja 2). Tekoälylinjauksen tarkoituksena on luoda selkeät, yhteiset pelisäännöt tekoälyn käytöstä opetuksessa, oppimisessa ja hallinnollisessa työssä.

EU:n tekoälyasetus ja Sipoon kunnan tekoälypolitiikka perustuvat riskiperusteiseen lähestymistapaan, jossa tekoälyjärjestelmät jaetaan eri riskiluokkiin. Vähäisen riskin järjestelmiin ei kohdistu erityisiä velvoitteita. Rajoitetun riskin järjestelmiltä edellytetään esimerkiksi läpinäkyvyyttä, kuten käyttäjien informointia siitä, että he ovat tekemisissä tekoälyn kanssa. Korkean riskin järjestelmät – kuten tietyt terveydenhuollon, koulutuksen tai kriittisen infrastruktuurin sovellukset – joutuvat noudattamaan tiukkoja vaatimuksia muun muassa riskienhallinnasta, dokumentoinnista, tietojen laadusta ja ihmisen suorittamasta valvonnasta. Kohtuuttoman riskin järjestelmät, kuten tietyt manipulatiiviset tai

sosiaaliseen pisteytykseen perustuvat sovellukset, on puolestaan kielletty EU:ssa kokonaan.

Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen tekoälylinjaus opetus- ja ohjaushenkilöstölle noudattaa samaa lähestymistapaa.

Teknologia kehittyy nopeasti. Uusia tekoälysovelluksia, käyttötapoja ja riskejä syntyy jatkuvasti, jolloin ohjeet vanhentuvat. Samoin lainsäädäntö ja viranomaisohjeistus tarkentuvat tiiviiseen tahtiin. Tekoälylinjausten säännöllinen päivittäminen on näistä syistä perusteltua.

Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen tekoälylinjauksen mukaisesti koulujen googlepalveluun lisättiin Gemini tekoälysovellus yläkoululaisten ja lukiolaisten arkikäyttöön. Lukuvuoden 2026-2027 alkaessa sovelluksen käyttö on paljastunut pedagogisesti kyseenalaiseksi. Sovellus tulisi olla kytkettävissä pois käytöstä tai opetuksessa tulisi olla mahdollisuus suljettuun kirjoitusympäristöön, jossa tekoälyä ei voi käyttää. Lukiossa on tällainen Abitti -ympäristö, mutta yläkouluissa ei vielä ole. Kunnassa on käynnissä prosessi, jonka tuloksena opettajien koneet vaihdetaan Chromebook koneiksi, joissa tällainen suljettu ympäristö on mahdollinen. Prosessin edetessä ongelmitta, tällainen on mahdollisesti jo käytössä yläkouluissa lukuvuoden 2027-2028 alussa. Siihen saakka olisi pedagogisesti perusteltua ottaa Gemini sovellus pois käytöstä yläkoulujen oppilailta.

Koulutusjaostot käsittelivät asiaa kokouksissaan 6.10.2026 ja 7.10.2026. Suomenkielinen koulutusjaosto päätti kokouksessaan pyytää, että ennen kunnanlaajuista suljetun kirjoitusympäristön käyttöönottoa koulutusjohtaja esittelee pilotissa esiin nousseet huomiot jaostolle.

Esittelijä / Föredragande

Koulutusjohtaja / Utbildningsdirektör Eränpalo Tommi

Ehdotus / Förslag

Koulutusvaliokunta merkitsee tiedoksi, että Gemini sovellus suljetaan 1.11.2026 alkaen kunnes yläkouluilla on käytössään suljettu kirjoitusympäristö.

====

Utskottet för utbildninga antecknar för kännedom att Gemini-applikationen stängs från och med den 1 november 2026 tills årskurserna 7–9 har tillgång till en sluten skrivmiljö.

Käsittely / Behandling

Päätös / Beslut

Koulutusvaliokunta merkitsi tiedoksi, että Gemini sovellus suljetaan 1.11.2026 alkaen kunnes yläkouluilla on käytössään suljettu kirjoitusympäristö.

====

Utskottet för utbildninga antecknade för kännedom att Gemini-applikationen stängs från och med den 1 november 2026 tills årskurserna 7–9 har tillgång till en sluten skrivmiljö.

Liitteet / Bilagor

Liite Bilaga 1 - Tekoälylinjaus

Liite Bilaga 2 - AI-riktlinjer
Liite Bilaga 3 - Tekoälykyselyn vastaukset
Liite Bilaga 4 - Tekoälypolitiikka